

Літун О.О.
аспірант кафедри
криміналістики, судової медицини
та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВІДОМОСТІ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС РОЗШУКУ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗНИКЛИ БЕЗВІСТИ

Більшість випадків безвісного зникнення дітей не пов'язані з кримінальними правопорушеннями.

У зв'язку з цим, необхідною умовою вдосконалення ефективності розшуку дітей, які зникли безвісти є вірне встановлення обставин конкретного факту безвісного зникнення дитини.

Про необхідність конкретизації цих обставин свідчать неодноразові спроби на законодавчому рівні врегулювати ці питання. Так, ст. 1 проекту Закону України «Про попередження зникнення людей та сприяння в розшуку безвісно зниклих осіб», ухваленого Міністерством юстиції України, визначається термін «мінімально необхідні відомості», тобто відомості про особу зниклого, зокрема:

- його анкетні дані;
- місце і дата народження;
- місце проживання;
- сімейний стан;
- рід діяльності;
- дата, місце та обставини зникнення або інша інформація, яка може сприяти розшуку та/або ідентифікації розшукуваної особи [1].

У Всеукраїнській громадській організації «Служба розшуку дітей» наголошують, що треба завжди шукати причину безвісного зникнення дитини. Можливо, дитина втекла, бо у неї померла мати, і вона залишилась сиротою, або її ображають однолітки чи знущаються рідні батьки. Крім того, до найбільш поширених причин, які змушують дітей залишати домівку, відносяться: схильність підлітка до бродяжництва; несвоєчасне повернення додому, наприклад – з прогулянки чи від друзів [2].

Таким чином, крім зазначеного слідчі збирають інформацію про зниклу дитину:

- звички;
- інтереси;
- стан здоров'я;
- аналізують про що останнім часом говорила дитина і чи з задоволенням ходила до школи;

- за місцем мешкання де перед зникненням знаходилась неповнолітня дитина, виявляють та вилучають сліди папілярних візерунків пальців рук [3].

Аналіз результатів роботи поліції з неповнолітніми міста Цюриха дає змогу визначити, що все більшого значення набувають імена, які дають неповнолітні особи один одному. Тому для співробітника, який веде справу, надзвичайно важливо, щоб у графі «прізвиська» якомога раніше з'явилися дані про вже відомі та згодом встановлені імена, якими називають цю особу при звертанні. Можна вказувати декілька імен, а в разі незрозумілого написання прізвиська декілька варіантів подібного за звучанням імені [4, с. 88].

Як зазначають автори методичних рекомендацій «Про дії працівників органів та підрозділів внутрішніх справ в типових та екстремальних ситуаціях» В.М. Білик, С.Г. Братель, С.І. Братков та ін. під час реагування на заяви і повідомлення про факти безвісного зникнення дітей необхідно негайно направити до заявника СОГ із завданням:

1. Визначити на місці найбільш реальні шляхи ведення розшуку дітей (дитини). Якщо є відомості про те, що дитина викрадена, організувати розшук та переслідування злочинця.

2. Не виключаючи можливості, що дитиною заволодів один з батьків, що не проживає разом із нею, або родичі, уточнити взаємовідносини в сім'ї, з'ясувати адреси родичів, знайомих. За необхідності перевірити ці адреси.

3. Якщо діти могли самовільно піти з дому, перевірити, чи не траплялись з ними раніше аналогічні випадки, за яких обставин і де вони були знайдені, з'ясувати, куди і з якою метою діти могли піти зараз.

4. Прийняти протокол-заяву про особу, яка зникла безвісти, до протоколу додати фотографію дитини (якщо вона є).

5. Про обставини зникнення дітей, їх установчі дані та прикмети орієнтувати: усі види нарядів; дільничних інспекторів міліції; чергових сусідніх ОВС (територіальних та транспортних); працівників приймальників-розподільників та притулків для дітей; диспетчерів вокзалів (залізничних, річкових, морських, автобусних), парків (трамвайних, тролейбусних, автобусних, таксомоторних), аеропортів, швидкої допомоги [5].

Зазначені обставини, що підлягають встановленню під час реагування на заяви і повідомлення про факти безвісного зникнення дітей, не є вичерпними і потребують додаткового наукового висвітлення. Однак, слід зазначити, що зазначені вище обставини, які отримані в ході першочергових оперативно-пошукових заходів та огляду місця події повинні негайно давати якомога повно сприяти розшуку безвісти зниклої дитини і давати швидкий результат у цьому напрямку роботи працівників Національної поліції.

Зокрема, розширення мережі поінформованих осіб, про факт безвісного зникнення дитини із числа громадян України має суттєво вплинути на підвищення ефективності своєчасного розшуку дітей.

Так, можна привести приклад функціонування американської системи «Амбер Аллерт», а також української «гарячої лінії» 116-000. Крім того, не-

щодавно підписаний Меморандум про співпрацю між Національною поліцією і мобільним оператором «Київстар» передбачає створення інформаційного сервісу з пошуку зниклих дітей. Реалізація Меморандуму з боку Національної поліції відбуватиметься шляхом розробки модулю розшуку дітей для інформаційної системи. Цей модуль за своїм функціональним призначенням дає можливість вносити, обробляти та обмінюватися інформаційними даними про зниклих дітей. У свою чергу, компанія «Київстар» з допомогою послуги, яка функціонує на базі СМС-повідомлень, допоможе правоохоронним органам України оперативно сповіщати про зниклих дітей абонентів мобільного оператора, які могли перебувати поруч із місцем зникнення [6].

Список бібліографічних посилань:

1. Про попередження зникнення людей та сприяння в розшуку безвісно зниклих осіб: проект Закону України, ухвалений Міністерством юстиції України: Громадське обговорення проектів нормативно-правових актів // веб-сайт Громадянське суспільство і влада [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/old/show_bill/4260.
2. Кіріна С. Куди зникають діти / С. Кіріна // *Голос України*. - газета Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/2388>.
3. Безвісти зниклі: чому в Україні щорічно щезають 5000 дітей? // веб-сайт znaj.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <https://znaj.ua/exclusive/bezvisty-znykli-chomu-v-ukrayini-shorichno-schezayut-5000-ditej>.
4. Штукер Р. Робота поліції з неповнолітніми: рекомендації та практичні поради щодо складання рапортів / Р. Штукер, Г. Штудер // *Відновне правосуддя в Україні. Щоквартальний бюлетень*. – 2008. – № 3. – С. 85-88.
5. Про дії працівників органів та підрозділів внутрішніх справ в типових та екстремальних ситуаціях : методичні рекомендації [В. М. Білик, С. Г. Братель, С. І. Братков та ін.] . – НАВС, 2013. – 203 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/ad/pro_dii_pracivnuk.pdf.
6. Нацполіція і "Київстар" підписали Меморандум про співпрацю у розшуку безвісти зниклих дітей / Департамент комунікації Національної поліції України // Тимчасовий веб-сайт Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2184898>.